

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки****Факультет географічний****Кафедра туризму та готельного господарства****СИЛАБУС****обов'язкової навчальної дисципліни****«ЕКСКУРСОЗНАВСТВО І МУЗЕЄЗНАВСТВО»****Підготовки: бакалавра**

Спеціальність 242 «Туризм»

Освітньо-професійна програма «Туризм»

Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»

Освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання		Професійна
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 24 Сфера обслуговування	Рік навчання – 1
Модулів – 4	Спеціальність 242 Туризм; 241 Готельно-ресторанна справа	Семестр – 1-2
Змістових модулів – 6		Лекції – 66 год.
ІНДЗ: €		Практичні – 66 год.
Загальна кількість годин – 270		Самостійна робота – 120 год.
Тижневих годин: 2,5	Освітньо-професійна програма Туризм; Готельно-ресторанна справа	Консультації – 18 год. Форма контролю: (1 семестр – залік; 2 семестр – екзамен)

Таблиця 2
Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання		Професійна
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 24 Сфера обслуговування	Рік навчання – 1
Модулів – 4	Спеціальність 242 Туризм; 241 Готельно-ресторанна справа	Семестр – 1
Змістових модулів – 6		Лекції – 32 год.
ІНДЗ: €		Практичні – 32 год.
Загальна кількість годин – 270		Самостійна робота – 174 год.
	Освітньо-професійна програма Туризм; Готельно-ресторанна справа	Консультації – 32 год. Форма контролю: (1 семестр – залік; 2 семестр – екзамен)

II. Інформація про викладача

Лисюк Тетяна Василівна
Кандидат педагогічних наук
Доцент кафедри туризму та готельного господарства
Контактна інформація: тел.0679592264; ел. адреса:
tetiana.0602@gmail.com

Дні занять (**Розклад занять** розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри туризму та готельного господарства.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Дисципліна «Екскурsoзнавство і музеєзнавство» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки і забезпечує можливість використання базових знань та навичок в туризмі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система наукових знань про теоретичні й методичні аспекти музеєзнавства, підготовки екскурсій, техніки їх проведення, напрями й форми розвитку екскурсійної діяльності в конкретних просторово-часових умовах.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Екскурsoзнавство і музеєзнавство» є надання студентам науково-професійних знань з музеєзнавства, теорії й методики підготовки екскурсій, техніки їх проведення, організації екскурсійної справи в умовах ринкової економіки, підготовка кваліфікованих спеціалістів у сфері туристичної індустрії.

Основними **завданнями** дисципліни «Екскурsoзнавство і музеєзнавство» є:

- засвоєння теоретичних і практичних засад створення екскурсії та організації екскурсійних послуг;
- набуття навичок аналізу і планування діяльності підприємств, що мають надавати екскурсійні послуги;
- аналіз історичних аспектів і сучасного стану туристсько-екскурсійної і музейної діяльності в Україні та світі.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати:**

- зміст предмета та об'єкта вивчення курсу, його теоретико-методологічну базу дослідження, яка розкриває сутність, основні ознаки, функції екскурсій, класифікації екскурсій за метою, завданням та формою проведення, формування екскурсійної тематики з урахуваннями найбільш повного задоволення попиту споживачів на екскурсійні послуги;
- історичні аспекти становлення та розвитку екскурсійної та музейної справи в Україні та світі;
- сучасний стан та проблеми туристсько-екскурсійної діяльності в умовах ринкової економіки;

- основні поняття екскурсійної методики, технологічні процеси створення нової екскурсії з урахуванням міждержавного стандарту ДЕСТ 28681.1–95 Туристично-екскурсійного обслуговування;
- туристичні послуги. Загальні вимоги, методичні прийоми показу, розповіді та техніки проведення екскурсій;
- особливості проведення музейних екскурсій, екскурсій для різних груп населення з урахуванням вікових особливостей екскурсантів;

вміти:

- аналізувати основні етапи становлення та розвитку екскурсійної та музейної справи в Україні та світі. Використовувати елементи педагогіки та психології в екскурсійній практиці для підвищення рівня та ефективності сприйняття та засвоєння екскурсійного матеріалу;
- формувати екскурсійну тематику з урахуванням вікових особливостей екскурсантів. Користуватися екскурсійною методикою, яка включає застосування науково-обґрунтованих прийомів і способів підготовки та проведення екскурсій для ефективного засвоєння екскурсійної тематики;
- при створенні нової екскурсії студенти повинні вміти визначати мету, завдання та тему екскурсії, правильно вибрати об'єкти показу, їх кількість та послідовність показу, вміти створювати технологічну документацію: маршрут екскурсії, технологічну картку, контрольний текст, «портфель екскурсовода», карток (паспортів) екскурсійних об'єктів, список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу розкриваючи тему екскурсії;
- у ході вивчення курсу студенти повинні ознайомитися з рівнями професійної майстерності екскурсовода та технікою ведення екскурсій. На основі критеріїв оцінювання екскурсії, вміти проводити аналіз якості надання екскурсійних послуг.

3. Результати навчання (компетентності)

Протягом вивчення дисципліни «Екскурсознавство і музеезнавство» у бакалаврів повинні сформуватися такі компетентності

Туризм

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності (ФК)

ФК15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

ФК16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ФК17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

ФК19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;

ФК20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);

ФК21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;

ФК24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;

ФК26. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.

Програмні результати навчання (РН)

РН 2. Визначати зміст базових понять з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

РН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;

РН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

РН 6. Виявляти і пояснювати принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

РН 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

РН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;

РН 17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

Готельно-ресторанна справа

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя;

ЗК 03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 07. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

ЗК 10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 01. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності.

Програмні результати навчання (РН)

РН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Таблиця 3

4. Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації
Змістовий модуль 1 Основи екскурсійної теорії					
Тема 1. Сутність та основні поняття екскурсійної діяльності.	11	4	2	4	1
Тема 2. Структура, ознаки та функції екскурсій. Класифікація екскурсій.	8	2	4	4	-
Тема 3. Екскурсійний метод пізнання	11	4	2	4	1
Тема 4. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах	14	2	4	8	-
Тема 5. Історичні аспекти становлення й розвитку екскурсійної діяльності в Україні та світі	10	4	2	4	-
Змістовий модуль 2 Організаційно-технологічні вимоги щодо проектування та проведення екскурсій					
Тема 1. Екскурсійна методика	11	4	2	4	1
Тема 2. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсій	11	2	4	4	1
Тема 3. Методичні прийоми екскурсійного показу	13	4	2	6	1
Тема 4. Методичні прийоми розповіді	9	2	2	4	1
Тема 5. Поняття якості екскурсій. Основні критерії оцінки екскурсій	8	2	2	4	-
Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода	8	2	2	4	-
Змістовий модуль 3 Спеціалізація екскурсійних послуг та особливості їх організації					
Тема 1. Особливості проведення екскурсій для різноманітних груп населення.	8	2	2	4	-
Тема 2. Особливості організації та проведення оглядових екскурсій по місту	11	2	4	4	1
Тема 3. Особливості організації та проведення екскурсій на історичну й архітектурну тематику	9	2	2	4	1
Тема 4. Особливості організації та проведення мистецтвознавчих і літературних екскурсій	9	2	2	4	1
Тема 5. Особливості організації та проведення музейних екскурсій	9	2	2	4	1
Тема 6. Природознавчі й географічні екскурсії	9	2	2	4	1

Закінчення таблиці 3

Змістовий модуль 4 Основи музеєзнавства					
Тема 1. Музейні установи в системі освіти, культури і туризму.	8	2	2	4	
Тема 2. Класифікація музеїв України.	11	4	2	4	1
Тема 3. Основні напрями роботи музеїв.	9	2	2	4	1
Тема 4. Комерційна та фандрайзингова діяльність.	8	2	2	4	
Змістовий модуль 5 Організація екскурсійної справи у музеях та в практиці культурологічного туризму					
Тема 1. Географічно-туристична пам'ятокзнавча характеристика визначних музеїв України.	13	2	4	6	1
Тема 2. Нові інформаційні технології музейної справи.	9	2	2	4	1
Тема 3. Музеї та екскурсійно-туристичний рух.	8	2	2	4	
Змістовий модуль 6 Організація екскурсійної справи у музеях та в практиці культурологічного туризму					
Тема 1. Перспективи інтеграції українських музеїв у регіональні, національні та міжнародні музейні організації.	9	2	2	4	1
Тема 2. Пріоритетні напрями та завдання розбудови національної музейної мережі.	13	2	4	6	1
Тема 3. Ринкові засади музейного менеджменту.	11	2	2	6	1
ІНДЗ					
Залік, екзамен					
Всього годин:	270	66	66	120	18

Таблиця 4

Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назви змістових	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації
Змістовий модуль 1 Основи екскурсійної теорії					
Тема 1. Сутність та основні поняття екскурсійної діяльності.	11	2	2	8	2
Тема 2. Структура, ознаки та функції екскурсій. Класифікація екскурсій.	8	2	2	8	2
Тема 3. Екскурсійний метод пізнання	11	2	2	8	2
Тема 4. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах	14		2	8	2
Тема 5. Історичні аспекти становлення й розвитку екскурсійної діяльності в Україні та світі	10	2		6	2
Змістовий модуль 2 Організаційно-технологічні вимоги щодо проектування та проведення екскурсій					
Тема 1. Екскурсійна методика	11		2	6	1
Тема 2. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсій	11	2		6	1
Тема 3. Методичні прийоми екскурсійного показу	13		2	6	1
Тема 4. Методичні прийоми розповіді	9		2	6	1
Тема 5. Поняття якості екскурсій. Основні критерії оцінки екскурсій	8	2		8	1
Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода	8	2		6	1
Змістовий модуль 3 Спеціалізація екскурсійних послуг та особливості їх організації					
Тема 1. Особливості проведення екскурсій для різноманітних груп населення.	8	2	2	6	1
Тема 2. Особливості організації та проведення оглядових екскурсій по місту	11	2		8	1
Тема 3. Особливості організації та проведення екскурсій на історичну й архітектурну тематику	9		2	6	1
Тема 4. Особливості організації та проведення мистецтвознавчих і літературних екскурсій	9	2		6	1
Тема 5. Особливості організації та проведення музейних екскурсій	9			6	1
Тема 6. Природознавчі й географічні екскурсії	9	2	2	6	1

Закінчення таблиці 4

Змістовий модуль 4 Основи музеєзнавства					
Тема 1. Музейні установи в системі освіти, культури і туризму.	8	2		6	1
Тема 2. Класифікація музеїв України.	11		2	6	1
Тема 3. Основні напрями роботи музеїв.	9	2		6	1
Тема 4. Комерційна та фандрайзингова діяльність.	8	2	2	6	1
Змістовий модуль 5 Організація екскурсійної справи у музеях та в практиці культурологічного туризму					
Тема 1. Географічно-туристична пам'яткознавча характеристика визначних музеїв України.	13	2		6	1
Тема 2. Нові інформаційні технології музейної справи.	9		2	6	1
Тема 3. Музеї та екскурсійно-туристичний рух.	8		2	6	1
Змістовий модуль 6 Організація екскурсійної справи у музеях та в практиці культурологічного туризму					
Тема 1. Перспективи інтеграції українських музеїв у регіональні, національні та міжнародні музейні організації.	9	2		6	1
Тема 2. Пріоритетні напрями та завдання розбудови національної музейної мережі.	13		2	6	1
Тема 3. Ринкові засади музейного менеджменту.	11		2	6	1
ІНДЗ					
Залік, екзамен					
Всього годин:	270	32	32	174	32

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Завдання для організації самостійної навчальної діяльності студентів із навчальної дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» поділені на:

- репродуктивні;
- дослідницькі;
- моделювання ситуацій.

Вимоги до завдань та їх змісту, які виносяться для самостійної роботи студентів:

- професійна орієнтація, наскрізний зв'язок між завданнями з теми дисципліни;
- диференційованість – завдання різних рівнів складності засвоєння знань та самостійності мислення студента.

Репродуктивні завдання передбачають повторення, закріплення та використовуються для організації самостійної навчальної діяльності студентів.

Дослідницькі завдання передбачають узагальнення, дослідження, вміння робити висновки, становити експерименти, працювати з науковими джерелами.

Моделювання ситуацій вимагають активних дій студентів в умовах професійної діяльності та нестандартного вирішення запропонованих завдань. При цьому під час вивчення навчальної дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» використовуємо такі завдання, які вимагають від студентів конкретних дій у ситуаціях близьких до реальних, що відбуваються під час ведення екскурсій. Такі завдання формують у студентів професійний обов'язок і відповідальність, дають можливість їм краще оволодіти професійними знаннями, вміннями та навичками екскурсійної та музейної діяльності, формують активне професійне мислення, розвивають потребу у професійному самовдосконаленні, забезпечують високу працездатність.

Самостійність, активізація розумової діяльності, зусилля, що проявляються при цьому, сприяють позитивному ставленню до навчання, формують у студентів необхідні професійні якості, бажання вчитися. Навчання стає не таким складним та обтяжливим. Саме такі форми, методи, засоби педагогічного впливу забезпечують зацікавленість студентів у самостійній навчальній діяльності.

1. Перевірка завдань, що виносяться на самостійне вивчення студентів здійснюється *під час виконання практичних занять*, Якість, кількість і

терміни виконання враховуються при виставленні поточної оцінки за відповідний змістовий модуль.

2. Перевірка питань, що виносяться на самостійне вивчення студентів здійснюється також під час читання стимулюючих, переконуючих, мотиваційних, розвиваючих, бінарних, лекцій-дискусій, проблемних лекцій, лекцій – конференцій, які пов'язані із завданням формування пізнавальної активності аудиторії, вимагають ведення лекційного викладу як процесу самостійного творчого пізнання.

3. Перевірка здійснюється під час тестового контролю і оцінюється відповідною кількістю балів.

4. Перевірка здійснюється під час іспиту.

Питання самостійного характеру під час вивчення навчальної дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» зумовлені необхідністю забезпечення оптимальних умов для інтелектуального розвитку особистості шляхом включення її в активну розумову діяльність.

Систематизація вивченого матеріалу перед з іспитом

Види (форми) індивідуальних науково-дослідних (ІНДЗ)

Кожному студенту необхідно виконати індивідуально-дослідне завдання.

1. Дотримуючись основних етапів розробки нового екскурсійного продукту, розробити тематичну чи оглядову екскурсію на вибір.

2. Оформити індивідуальний текст екскурсії та портфель екскурсовода, зробити презентацію розробленої екскурсії .

IV. Політика оцінювання

Політика курсу. *Політика щодо відвідування:* Відвідування занять є одним із компонентів оцінювання, адже дає змогу отримати максимальний бал за усі види робіт. *Самостійне проведення студентами екскурсій* та відвідування таких екскурсій одногрупниками оцінюється як окремий вид роботи. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час іспиту заборонене. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн опитування та виконання практичних робіт.

У конспектах самопідготовки до семінарських занять необхідно вказувати джерела отримання інформації.

Перескладання (дострокове складання) курсу відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Семінарські та практичні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (60% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль – залік (1семестр), екзамен (2семестр), який проводиться в усній формі і за складання якого студент може отримати максимум 60 балів.

Загальна оцінка підраховується як сума поточного й модульного контролю, або поточного і підсумкового контролю. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання (табл. 2).

Таблиця 2

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену
90 - 100	Відмінно
82 - 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Абрамов В.В. Проблеми вдосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України / В.В. Абрамов, М.М. Покоłodна // Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. – Вып. 75. Сер.: Экономические науки. – К.: «Техніка», 2007. – С. 203 – 211.
2. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник / Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. – Альтерпрес, 2007. – 464 с.
3. Ємельянов Б.В. Екскурсознавство: Навч. посіб. / Б. В. Ємельянов. – М.: Радянський спорт, 2007. – 216 с.
4. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282-IV.
5. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг : навч.-метод. посіб. / С. Г. Нездоймінов. – Одеса : Астропринт, 2011. – 216 с.
6. Опорний конспект лекцій з дисциплін «Екскурсознавство» «Організація екскурсійних послуг» (для студентів спеціальності 7.050201 – «Менеджмент готельного курортного і туристського сервісу» і 6.050400 – «Туризм») / ХНАМГ, Уклад.: М. М. Покоłodна. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 80 с.
7. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій / Укладач О. О. Каролоп. – К.: Видавничий центр КНТЕУ. – 2002. – 45 с.
8. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18.11.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 32
9. Чагайда І. М. Екскурсознавство. Навч. посібн. / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. – К.: «Кондор», 2004. – 204 с.

Додаткова

1. Грибанова С. В. До питання про підготовку екскурсійних кадрів в Україні на початку ХХ ст. / С. В. Грибанова // Туристично-краєзнавчі дослідження. Вип. 1., 4.2. К., 1998. – С. 165 – 170.
2. Грибанова С. В. Роль наукових товариств та видатних науковців Києва в розвитку екскурсійної справи в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. / С. В. Грибанова // Туристично-краєзнавчі дослідження. – К., 2000. – 215 с.
3. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібн. [В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко]. – К., Кондор. – 2004. – 166 с.
4. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, від 20 жовтня 2004 р., № 1344/9943.
5. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник

нормативно-правових актів / Під заг. ред. проф. В. К. Федорченка. – К.: Хрінком Інтер, 2022. – с. 32 – 40

Інтернет-ресурси

1. Правові засади екскурсійної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://turistic.ua.hotlist.biz/ru/blog/main/548.htm>
2. European federation of tourist guide associations [Electronic resource]. – Regime of access : <http://www.feg-touristguides.com/>
3. European standard EN13809:2003 Tourism services – Travel agencies and tour operators terminology [Electronic resource] / – Regime of access : <http://www.wftga.org/sites/default/files/imceuploads/documents/DEFINITIONS%20OF%20TOURIST%20GUIDE-TOUR%20MANAGER-TOUR%20ESCORTFINAL.pdf>.

